

DISPUTATIO PHYSICA

40 Phys. 63 ⁶

DE

Henrich.

NECESSITATE
ENTIA MULTIPLI-
CANDI

QUAM

IN CATHOLICA ET ELECTORALI
VNIVERSITATE INGOLSTADIENSI

PRAESIDE

HENRICO HENRICH,
SOCIETATIS JESV. PHILOSOPHIAE
PROFESSORE ORDINARIO

SUSTINEBIT

REL. F. VBALDVS ALTMAN,
CAN: REG: ORD: S AVGVSTINI,
ECCLESIAE BEYRBERGENSIS PRO-
fessus, LL. Artium & Phil: Baccalaureus, ac
Metaphysicæ Studiosus

ANNO REPARATAE SALVTIS M. DC. L.
MENSE MARTIO.

INGOLSTADII, in Typographia Ederiana, excudebat Joannes Ostermayr,

1692



REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO
S. R. I. PRINCIPI, AC DOMINO, DOMINO

VITO ADAMO,
FRISINGENSI EPISCOPO,
Domino meo Clementissimo.



Vudeo hodie, Reverendissime & Illustrissime Princeps, quod ante hac ausus non sum. Bonitate & Clementiâ pectus Tuâ, Conscientia convictus meâ, incitatus imperio illius, cui non obedire grande nefas foret. Audeo Nomen Tuum thesibus meis praeferre. Idque ideo ut tergeminam, diffidentis, immemoris, & inobsequentis caecam notam, ut triplex debitum Fidei, Grati animi, & obedientiæ, quâ possum, expungam. Audacia huius rei, si forte temeritas est, fatentem me R.^{ma} & Ill.^{ma} Celsitudini Tuae reum sisto, vel plectendum pro meritis, vel pro Clementissima Tua Bonitate absolvendum. Vtrum feceris, Jure Tuo uteris. Ut absolvas, hic ipse qui deliquit libellus supplicat, & Tuo se Pedito inclinat. Cynicus ille Philosophus (Plutarcho attestante) plerumque innixus bacillo incedebat, siue ad casum facilius cavendum, siue ad incurfantium ferarum ferociam certius frangendam. Ego sacrum Pedum Tuum contingere ambio, & ad tenuitatem meam fulciendam, & ad ingeniosos hostium meorum impetus retundendos. Quod si concesseris, quamcunque ingruentium sophismatum tempestatem ridebo, hoc velut Neptunio Tridente securus. Si negaveris; victori ante porrigam herbam, quam arenam bene commiserim. Patrocinio & favore Libellus meus indiget, alterius neminis, præter tuum expetit, toties sibi optatum, toties jam toti Cœtui nostro probatum. Impetrare me istud etiamnum patere, & R.^{ma} ac Ill.^{ma} Celsitudo Tua omnes Beneficentiæ partes, sicut hætenus Cœnobio toti bellè explevit, ita in me postremo eiusdem Alumno longè superaverit. Nostrarum in posterum partium erit, ne quid in nobis culpæ sit, easdem strenuè predicare, duplici titulo, Debito nostro, Honore Tuo exigente. In cuius rei vadem hanc paginam modo suscipe, & Pedito Tuo protege, ac Gregi Tuo, Patriæ, & nobis diu sospes & Beneficus vine. Ingolstadt, 28. Martij, Anno M. DC. L.

R.^{ma} & Ill.^{ma} Celsitudinis Tux



90

Devotissimus cliens

F. Vbaldus Altman.

P R O O E M I V M.

Axioma, & primum velut principium in Philosophia est, entia sine necessitate non esse multiplicanda: sed quæ, & quanta sit illa necessitas, non proinde est exploratum. Mihi semper, præter ceteras, visa est illa sufficere, quæ ostendit effectuum nonnullorum, experientia, aut alias certa Doctorum consensu cognitorum, nullam à priori ratione reddi posse, nisi aut distincta quadam entitas, aut noua entitatu cognita virtus admittatur. Propterea tanquam principium per se quoque notum censui: illam sententiam inter duas controuersas alteri præferendam, quæ plurimum effectuum, experientiarum,

aut alias receptarum sententiarum ratione à priori reddere potest, etiam si plura entia admittat, ceterum tamen paribus. Quia verò cognoui hoc ipsam in dubium reuocari, dum aliqui putant, ad recipiendum dictum principium non tantum cetera, sed etiam entitatum multitudinem debere esse parem: ideo conabor ostendere, nisi hac ipsa necessitas multiplicandi acceptetur, plurima argumenta, à communiori Philosophia recepta, vim omnem, aut certè magnam partem amittere. Idque eo fine, ut breuissima positiones communiori sententiarum ab alijs fuscè pariter & ingeniosè explicatae minus et adio legi possint.

S. I.

Principia in factò, siue Causæ intrinsecæ corporis naturalis.

THESIS I.



Ola materia prima, & forma substantialis sunt talia principia. Prior est subiectum primum vniuersuiusq; ex quo fit aliquid, cum in se non secundum accidens, & cum aliquid corrumpitur, in hoc abibit ultimum. Siue: est substantia incompleta, quæ per modum magis perfectibilis constituit compositum corporis naturalis. Eius potentia universalis & remota, respectu substantiarum non est realiter distincta ab ipsa, per quæ respicit omnes formas nondum corruptas, non tamè collectivè simul aut successivè habendas, sed disjunctivè, & sub hac conditione: si ponantur debite circumstantiæ naturaliter possibiles. Corruptas formas, ut tales, naturaliter non appetit.

II. Forma substantialis de facto data, est substantia incompleta, quæ per unionem distinctam constituit totum compositum materiale per modum magis perfectientis. Et universaliter loquendo: inter duo sibi conaturaliter intimè unita illud est forma, quod potius perficit, & illud subiectum quod potius perficitur. Quando verò alterum omnino non est perfectibile, tunc neutrum est propriè forma aut subiectum alterius. Iam celebris oritur questio, an dentur de facto istæ duæ partes realiter à se distinctæ, an verò corpora naturalia sint una entitas realiter indiuisibilis in partes essentielles.

III. Negat Gomezius Pereira in margaritâ Antonianâ, qui docet elementa esse substantias plane simplices sine omni compositione essentiali. Item Franciscus Vallesius in sacrâ Philosophia cap. 69. quos se-

quanturnonnulli Recentiores Atomistæ, qui omnia corpora mixta componi docent, non ex partibus essentialibus per modum subiecti & forme se habentibus, sed ex minimis quibusdâ particulis, siue atomis partim igneis, partim aqueis, æreis, & terrestribus. Sunt denique reperti qui dicerent totum uniuersum corporeum esse eiusdè omnino speciei substantialis, ut adeo equus & lapis tantum accideraliter differrent. Cuius erroris S. Thom. 2. contra gentes c. 63. Galenum Medicum insinuat. Quæ omnes sententiæ in hoc conueniunt, quod parcam naturæ indolè sequi videantur, unâ simplice substantiâ contenti, reiecto (saltem in elementis) partium componentium binario.

IV. Affirmat liberalior Philosophia tota cum Aristotele, Dico Thom. Scoto, cæterisq; melioribus Philosophis, qui omnes hac in parte entia multiplicare non horrent, quia necessitatè vident. Necessitas tamen ab ipsis assignata (ex ratione naturali patrefactâ; Theologicæ enim suis Authoribus hic relinquo) nihil enincere, si supponamus melius esse entia non multiplicare, quam rationes à priori reperire. Nam illa necessitas oritur ferè ex sequentibus capitibus. 1. quia quotidie experimur substantias novas oriri, interire alias, cuius experientiæ causas Philosophia dare non poterit, nisi supponat dari aliquod subiectum commune genito & corrupto. Cum enim causa secunda naturaliter & de facto creare non possit, necessarium est, ut vel nihil agat vel ex subiecto præsupposito operetur. 2. Experimur, ignem ex ligno non producere abum ignem prius quam introduxerit dispositiones. Huius reaptata ratio desiderabitur,

bitur, nisi dicamus materiam ligni per introductionem accidentium disponi debere ad novam formam recipiendam. Imò ne quidem ratio est, cur destrui debeat lignum præcedens si non dicamus dari aliquam materiam, quæ utriusq; formæ (ligni & ignis) capax sit, simul tamen utramq; capere non possit, ac proinde ad ingressum novæ, alterius destructione consequi.

V. Peculiariter contra eos, qui docent nihil de novo produci (nisi forte motum localem) & aquam v. g. ex frigida tantum ideo fieri calidam, quia egrediuntur particule frigide & ingrediuntur calidæ. Item cum aer ex tenebroso sit lucidus, egredi atomos umbrosos, & ingerere se eorum loco particulas lucidas, contra hos inquam tertiam necessitatem petitur ex eodem fonte: quia tunc nulla esset ratio, cur aqua in vase optime clauso æquæ citò calefieret, quam in aperto, cum in tali casu prohiberetur saltem tam facilis egressus & ingressus tot particularum. Quando verò conclave lucidum ex repentinâ valuarum obductione fit tenebrosus, deberent atomi lucidi ideo egredi, quia ipsis via præcluditur, quod est inconueniens. Unde conficitur vel nos debere horum effectuum causas ignorare, vel supponere tales mutationes, quas sensibus percipimus, alio modo fieri, quam per corpusculorum commixtionem, scilicet per actionem aliquam plurium, & novarum entitatum productivam. Et hoc posterius priori anteponendum esse.

VI. Contra Galenum & nonnullos Pericentiores, qui formâ substantialem sustulerunt, & essentia corporum v. g. ignis præter subiectum constituerunt in aggregatione certorum accidentium militat. 4. vel sola, vel saltem præcipue eadem experientia. Videmus esse quædam subiecta, quæ amissam certorum accidentium aggregationem iterum reparent, quando ab hoste extrinseco liberantur, v. g. aqua calefacta, demproigne, reducit se ad debitum gradum frigoris. Cuius reductionis rationem naturalem vti dare possimus, supponimus aliquod principium radicale distinctum ab illo subiecto, ex quo hoc ipsum principium educitur, & ab omnibus accidentibus, quorum radix est. Hoc supposito ostendimus quare id, quod ante habebat accidentia chartæ, si iniiciatur in ignem, inde retractum, post lucem & summum calorem receptum non amplius reparat priora accidentia: id verò, quod ante habebat accidentia ferri iniectum in ignem, etiam si lucem & calorem recipiat, tamen inde remorum redeat ad pristinas qualitates; causam enim referimus in radicale principium quod in priori casu simul cum accidentibus destructum est,

in posteriore pereuntibus licet plurimis accidentibus, tamen ipsum manet solum testum. Ecce! plura entia admittimus, quam Galenus, sed experientiarum explicandarum causâ compulsi.

§. II.

CAUSÆ PHYSICÆ.

VII. Causa est principium influens, per influxum formaliter ex se descriptibilem. Illa res Physicæ (in effectus saltem creatos influit) quam productio quæ talis essentialiter, immediate & determinatè afficit (sive respicit) propriam naturam. Inter duo connexa quoad existentiam illud est prius naturâ, quod ab alicuius rei positione (productione, si enspositivum est) quâ tali afficitur ut iam aliunde habens existentiam. Et illud est posterius (respectu illius quod dicto modo afficitur) quod per hanc ipsam positionem accipit existentiam.

VIII. Non plures Causas propriè dictas admittim⁹, quam duas, efficientem, & materialem extrinsecam, siue comparatam ad effectum, quem non componit. Materialis est illa causa physica; ex quâ aliquid fit quod ipsi insit saltem per productionem, siue: cui immediate & essentialiter inest, suis influxus. Efficientes est id a quo primò procedit actio, siue: est causa physica habens talem influendi modum, ut ab influxu extrinseco, vel tantum mediatè intrinseco afficiatur, nisi adentificetur cum oppositâ specie.

IX. Utriusque virtus causæque realiter non distinguitur ab entitate Causæ. Nec inuoluit formaliter ipsam productionem siue actionem: sed est exigentia, (si virtus sit positiva) ut possibilis sit talis productio, a quâ pro priori naturâ essentialiter immediate & determinatè afficiatur. Hæc virtus causativa non ita arte habenda est, ut soli Deo concedatur. Neq; influxus actualis ita Creaturis dandus, ut non etiam simultaneus Dei concursus semper requiratur. Quæ certa & communis sententia (sicut & illa, quæ præter efficientem causam adhuc concedit materialem) difficulter ratione naturali probatur, si dictum nostrum principium non supponatur, nam

X. Nonnullorum male notæ Philosophorum stulta sententia (ut eam vocat D. Thom. 3. contra gentes c. 69.) docet solum Deum operari: creaturas verò ipsas tantum esse conditiones, sine quibus Deus non operarentur. Hæc doctrina min⁹ multiplicat virtutes productivas, quam nostra & communis Catholicorum: præcipuum tamen fundamentum est hoc, quod operatione creaturis negatâ, nulla, aut non nisi inepta, ratio dari possit experientiæ & libertatis humanæ

humana; si enim omnem virtutem agendi a creaturis sustuleris, etiam auferes virtutem agendi & non agendi, quod requiritur ad libertatem; neque Philosopho satis erit dicere hominem nihilominus esse liberum, cum id a posteriori experiamur in nobis, & ex fide discamus. Non, inquam, sufficit, quia naturalis scientifici est, ita de rebus philosophari, ut, quantum fieri potest, rerum causas asserere possit. Malumus proinde etiam hic plures virtutes casualius agnoscere, quam tali ratione carere.

XI. Quod magis facimus in immediato Dei cum creaturis concursu tuendo; nam & Durandus, quando in 2. dist. 1. quest. 5. & dist. 37. quest. 1. negat Deum concurrere immediate cum ipsis creaturis, parcius est in influxibus saltem formaliter distinctis admittendis, quam nostra doctrina, & communis Divi Thomæ 1. part. quest. 105. a. 5. quæ præter creaturæ concursum etiam Dei, ut causæ primæ, influxum necessarium esse tradimus. Pro quâ tamen vix alia paulo efficiat probatio à Philosophia adferri potest, quæ ista: quod aliter tollatur, nobis modus & ratio Deo perfectissimum dominium asserendi ab indubitato omnium sensu ipsi tributum. Quod verò tollatur hæc ratio sic ostenditur: Ratio à priori asserendi Deo perfectissimum dominium in Creaturas est ipsa definitio perfectissimi domini, quod scilicet sit Jus disponendi de re omni omnino modo, aliunde non implicante, & nullam imperfectionem inferente. Sed negato hoc immediato influxu, non amplius posset Deo perfectissimum Dominium attribui per hanc definitionem, ergo tolleretur ratio à Priori. Maior difficultatem non habet. Minorem probat: immediate impedire creaturam à sua operatione, est quædam dispositio, quæ neque imperfectionem importet neque aliunde (abstrahendo ab hac ipsa questione, quæ hic non debet reddi pro ratione) implicat: sed Deus, negato immediato influxu non potest immediate impedire, ergo non potest ipsi amplius asseri perfectissimum dominium ex definitione. Maior iterum dubia non est; nam etiam ad creatum dominium pertinere posse mancipium prohibere à certis actibus, minor probatur. quid enim agendum esset Deo, ut ignis ab ipso independens non ambrueret pilos trium puerorum? an extinguendus? an ab illis revivendus? an ipsi calor auferendus? at hæc omnes sunt tantum meditatione prohibitiones, quatenus per destructionem vel ipsius Causæ, vel potentie, vel alicuius certæ & induritate conditionis creaturæ impedit, ne agere possit,

& nullus alius modus apparet, quo impedire possit, ergo negato immediato influxu non potest immediate impedire, ergo neque est perfectissimus dominus. At admissio hoc concursu, ab agendo Deus quamlibet creaturæ coercere potest per hoc solum, quia negat concursum omni Creaturæ necessarium, quod est immediate impedire. Habemus proinde & hic necessariæ influxus formaliter plures asserendi, quia per illos alicuius certæ sententiæ ratione invenimus, quæ aufert nimia entium, parsimonia. Hoc argumentum communiter satis efficax creditur, si tamen supponeres rectius tolli rationes à priori, quam plura entia ponantur, non amplius illo quæquam vigere posses.

XII. Arriaga disp. 10 sect. 1. subf. 2. existimat contrariam quoque opinionem modum habere quæ dictum dominium Deo asserat, si dicat: tamen si Creatura non egeat Dei concursu, ut auxilio, egere tamē ipsius permissione ut conditione, quæ sola subtrahit, & reliquis ad actum primum requisitis, positis, operatio Creaturæ sequi non possit; atque hinc confici immediatam operationis cohibitionem. Hæc ipsa responsio tam quæ sita confirmat quod intendos, dum enim domini Divini tam remotam quærit rationem ostendit omni probabilitate carituram operositam doctrinam, si nullam à priori reperisset, quantumcunque illud ipsum dominium à posteriori faceret testatum, ergo Philosophia omnia prius tentat, quam rationem à priori negligat. Secundò, hæc conditio ab aduersa opinione gratis omnino fingeretur, cum non appareat, quid officij esset habitura; tamen enim de facto necessaria sit Divina permissio ut conditio (quia cum Dei concursus requiratur, opus est ut Deus velit suam omnipotentiam applicare & Creaturæ conjungere, quod nunquam fieri Deo non consentiente ad operationem Creaturæ. Si tamen Creatura Dei concursu non indigeret, tam parum apparet, quid Dei nolitio impeditura esset (relictis cæteris omnibus) quam appareat, quid mea nolitio obstat, quominus ignis applicatus urat.

XIII. Dicent: hanc esse naturam Creaturæ, ut Dei permissionem velut conditionem requirat, ad hoc ut ipsa suam virtutem possit applicare. Contra est: quia si ad conditionem eiusmodi velimus recurrere, tantum ut id, quod dicimus, veri possimus, nihil in rerum natura à absurdo erit quod facile defendi non possit. Dicamus ergo cum armarij vnguenti patronis, hanc esse naturam vulneri, ut positi in unctione gladij naturaliter curentur. Hanc esse naturam nubij, ut posita

hæc vel illa gesticulatione cœant, grandines, fulgura fulmina excutiant: hanc esse naturâ cutis humanæ, vt, efformatis huiusmodi signis in chartulâ, ferro ornari fiat impenetrabilis. Quo pacto, quorsum non sit deueniendum nemo non videt. Hanc Arriagæ de-
fensionem ideo attuli, vtili qui hoc loco, eodem circa dominium Dei argumento pro communi nobiscum sententiâ utuntur, videant non propterea etiam ipsorum calculo rem saluâ esse, si alias rationes, quas habere possemus deferentes, pro libitu conditiones excogitemus: quarum officium non sciatur. Contra quas conditiones idem dici potest, quod Oviedo. c. 3. de Gen. p. 1. n. 22. contra illos ipsos, qui dicunt se non teneri effectuum rationes à priori reddere: si in omnibus (inquit) liceret notitia à posteriori habitâ conquiscescere (ego dicam, si conditione aliquâ tantum nominatâ liceret conquiscescere) quæstiones plurimas apud Philosophos valde exagitatas, possem⁹ ommittere, & breui calamo exiguaq; papyro cursum Philosophicū peragere, quæ in vtroq; casu æquæ vera sunt.

XIV. Non diffiteor, quandoque recurrendum esse ad conditiones, præsertim in causa efficiente: sed faciendum est valde sobrie, in casibus scilicet admodum receptis, & cum res alter non facile componi potest. Cum ergo in præsentî casu dominium Dei recte ostendatur, requisito concursu, malè ad nouam conditionem abitur, cuius officium non ostenditur. Quin omnes aliæ conditiones longè facilius explicarentur, quàm ista Dei non concurrentis permissio. Quia in alijs creatis conditionibus possumus dicere eas obiectivè applicare Dei omnipotentiam, in quantum sunt aliquid, quo viso, Deus mouetur ad volendum concurrere cum Creaturâ: sicut de facto docemus approximationem ignis, ad usionem; Vbi immediate præcedens ad productionem alterius certæ Vbicationis; centrum Terræ in hoc spatio imaginario, ad motum lapidis per hanc lineam faciendum; has, inquam, dicimus esse conditiones, quas nisi videret causa prima, non applicaret suam omnipotentiam ad concurrendum cum hæc causa ad hos effectus. Nihil autem tale dici posset de illa Dei permissione, cum nec ipsam Dei omnipotentiam, nec alterius causæ cognoscentis virtutem applicaret. Valeat ergo hæc ratio, quod nisi Deo concedamus immediatum cum omnibus creaturis concursum, non possit rectè defendi perfectissimū Dei dominium. Et hæc dignam esse causam cur influxus multiplicentur.

XV. Longè profusior est in entium multitudinē vera & priori affinis doctrina, quæ tradit creatas res

omnes, non solum fieri per actionem aliquam; sed etiam per verum & realem influxum conservari. Hæc enim ferè altero tanto plus admittit, quàm oppositus nonnullorum error, qui asserit, res semel productas non egere aliquo positivo influxu à quo conservantur. Et tamen prior ab omnibus Scholasticis posteriori præfertur, hoc maximè fundamento naturali; quod, cum posterior ostendere non possit, quæ ratio nec tale Dei dominium creaturam quamlibet immediate annihilandi, prior verò id possit, dicendo, hos ipso quod Deus concursum suum Creaturæ subtrahat, eam in nihilum recidere. Et hoc argumentum putant sufficiens esse, tot ferè actiones concedendi, quot Creaturæ conservantur. Nunc pro causa materiali præter efficientem agendum est.

XVI. Lessius lib. 3. de summo bono n. 49. & seq. videtur de rerum natura tollere omnē causam materiale sustentatiuam, non parum patrocinante Arriagæ D. 8. Phis. sect. 1. Quare consequitur, vt virtutem Causæ physice ad unam causam efficientē contrahat, insigni rerum parsimonia: quam tamen Philosophi prope omnes perisiciunt, & nos cum illis. Creditimus enim sufficientem esse necessitatē plures causas admittendi, quod contraria sententia rationem dare nequeat, quare actio, quæ forma equi producitur sit generatiua: illa verò quæ anima rationalis primò produci solet, sit creatiua. Priorem autem esse generatiuam, & posteriorem creatiuam ipsi quoque P. Lessio indubitatum est. Probo quod ratio à priori dari non possit: quia deberet iterū peti à definitione viriūsq; sed negata causa materiali, non amplius ita definiti potest actio generatiua, vt ab omni creatione discernatur. Ergo qui tollit causam materiale, tollit hoc discrimen. Minorem ostendo: quia si dicatur quod actio equi productiua ideo sit generatiua, quia à subiecto dependet velut à conditione (vt responderi posset putat Lessius) non stabit discrimen; nam etiam animæ rationalis prima productio dependet à materia, tanquam à conditione; DEVS enim vt Auctor naturæ nunquam producat animam rationalem, nisi viderit materiam esse ita dispositâ, vt ipsi in primo productionis instanti eandem unire possit. Et tamen illa productio animæ rationalis extra omne dubium est creatio.

XVII. Videri queat Generatiuam dici actionē illâ, quæ exigit suū effectum pro omni tempore durationis lux esse unitum subiecto. Creatiuam verò, quæ licet hoc pro primo instanti petat, non tamen petit pro omni ipsius effectus duratione. Verum iterum contra

contra stabit; quia actio taliseductiua, vel petit illā connexionem cum subiecto indispensabiliter, ita ut neque *DEVS* actionem conseruare possit, quin coniungatur immediatē cum subiecto isto, & tunc hoc ipso erit vera Causa materialis tale subiectū, ut patet ex Theſ. 8. vel petit illam connexionem dispensabiliter, ita ut per Diuinā potentia possit influxus poni extra subiectū, & tunc concedendū erit, quod possit educi aliqua forma ex subiecto jam destructo, vel saltem procul distante; ad hoc enim plus non requiretur quam actio, quæ ex natura sua semper petat subiectum suæ formæ, licet defecto non habeat subiectum. Vel denique requiris ad eductionem, ut non tantūm petat semper se & suū effectum esse coniunctum cum subiecto, sed insuper ut actus sit coniuncta cum subiecto; & tunc fatendum erit, eandem actionem; quæ aliquando fuit generatio, cum scilicet & petebat subiectum & simul habebat, posse fieri creatiuam, quando supernaturaliter conseruatur sine omni subiecto licet adhuc petat. Quæ eūm omnia absurda sine consequens est, ut vel oporteat etiā efficienti Causæ aliam sustentatiuam coniungere, vel discriminē inter creationem & eductionem carere.

XVIII. Dices: illam actionem esseeductiuam quæ indispensabiliter est coniuncta cum materia, non tamen immediate, sed tantūm mediante ali. uo alio. Contra est primò; quia hac ratione non erit possibilis vlla productio unionis inter materiam & formam, quæ sit Creatiua: cum tamen jam communior Philosophia concedat eam creari posse ut videre est apud Mendozam D. 12. Phys. sect. 5. §. mihi 49. & Arriagam D. 4. Phys. sect. 4. subſ. 5. Item actio, quæ phantasma cum intellectu possibili producit specie intelligibilem eriteductio ex ipsa materia, quia hoc ipso quod proueniat à phantasmate essentialiter confertur cum materia, neque per Diuinā potentia ueni potest nisi coniuncta cum materia, quæ est ipsum subiectum mediatum. Vnde ulterius sequetur, rem spirituales naturaliter educi ex materia, quod est impossibile. Contra est secundò; quia non apparet ex quo capite actio productiua, quantitatis indispensabiliter dependeat à materia si non pendeat ab illa, ut immediato subiecto, siue modificato, nam illud tantūm essentialiter & indispensabiliter dependet à subiecto mediato, quod essentialiter dependet ab aliquo modificato immediato, & modificatū immediatum essentialiter dependet ab illo subiecto mediato. Sic actio productiua unionis, etiam creatiua essentialiter dependet, siue connexa est cum materia

& forma, quia unio, cum qua tanquam subiecto, & immediato modificato essentialiter est connexa talis creatio, essentialiter dependet à materia & forma ut modificatis & subiectis immediatis. Idem dicendū est de prædicta actione productiua specierum intelligibilium essentialiter dependente à phantasmate, ut modificato extrinseco. At de actione productiua quantitatis nihil tale dici potest: quia neque ipsa quantitas (si distinguitur) essentialiter connexa est cum suo subiecto ut patet ex Eucharistia: neque ullum aliud assignari potest, quod & ipsum sit taliter connexum cum materia & simul cum ipso illa actio sit connexa. Ergo à primo ad vltimum vel fatendū est nullam dari rationem à priori, qua distinguatureductio à creatione, vel concedenda est causa materialis præter efficientem. Posterius malum cum comuni, quam prius. Plura ex Causis in hanc rem adferri possent, si opus foret.

§. III.

GENERATIO SUBSTANTIALIS, ET EIVS TERMINVS VNIO.

XIX. Generatio substantialis Aristotelicè accepta, est mutatio totius in totū, nullo sensibili remanente, ut subiecto eodē. Absolutè potest dici, esse productio substantiæ dependens à subiecto ut Causā materiali. Corruptio ipsi opposita, in rigore Philosophico est desitio rei generatæ: vel rei dependentis à subiecto ut causā materiali. In generatione & corruptione non fit resolutio omnium accidentium vsq; ad materiam primam.

XX. Generationis totius terminus formalis est unio, à quā solā generatā vel creatā, totū denominatur generari vel creari. Unio est modus realiter distinctus ab illis extremis, quæ salte per Diuinā potentiam possunt separata existerē. Modus in genere est ens essentialiter informans, tollens formaliter indifferentiā illius, cum quo physicam & indispensablem habet connexionē. Jam ad quæstionem nostram.

X XI. Qui vnionē modale, reliquosque modos omnes à Philosophia proſcribit, hoc vno ferè triumphat, quod tot non necessarios nodos, multarum difficultatū nidos remouerint. Et remouisse quidem illos nemo est qui neget. Quod autē illi necessarij non sint negat tota illa Philosophia quæ res præ vocibus amat. Dubito tamen an is necessitatē contra Adversarios cum dignitate rueri possit, qui in discernenda sententia probabilitate, maiore rationē haberet entium non multiplicandorū, quam argumentorū à priori. Permissio enim, quod huius esse-

Actus formalis *vnitū esse* vel huius: *produci ab hoc*, causas constitutivas tolerabilius sit ignorare, quàm tot modos à rebus distinguere: argumenta nostra vim suam aut fractam, aut valde debilitatā experiuntur. Quod vt certius constet nonnulla proferam.

XXII. Primum argumentū est: hominē ab alio homine generari, indubitata est omnium doctrina, cuius tamen ratio reddi non potest, nisi vnio distinguatur à materia prima & anima rationali. Probat: Si homo posset dici & denominari ab alio productus, homo producus deberet hanc denominationem accipere, ab aliqua actione ab ipso procedente, & ad aliquid in producto terminata: (siue actio illa distincta sit à causa siue identificata, de qua hic non laboro) sed nisi vnio distinguatur, nulla talis actio reperitur, ergo non poterit assignari ratio formalis, à qua constituitur Mater y. g. producus & filius productus. Maior clara est, quia tantum suppedicare materiā, aut eam etiā disponere, non facit vt aliquis sit physica causa alterius, cum & terra suppedicat materiā ranæ, & ignis disponat materiam pullos in fornacibus exclusorum; neuter tamen physice concurrat. Minor ostenditur: ad quid enim terminaretur illa actio, non ad materiā, non formā, quia vtque à solo Deo creatur. Non ad vnionem, aut totū compositum, quia implicat realiter terminari actionē ad aliquid, & tamen non ad alterum, cum quo illud adæquate identificatur. At vnio & totū compositū iuxta Adversarios adæquate identificatur cum materiā & formā simul sumptis, ergo implicat terminari ad vnionē vel totū, nisi etiam terminetur ad materiā & formā. Solius enim Dei hoc grande mysterium est, vt in ipso possit produci Personalitas, quin producatur natura ipsi actualiter identificata. In creatis verò sicut fieri nequit, vt res vna componat aliquod totū, nisi seipsam illi vt partem communicet, ita fieri nequit vt producat aliquid effectiue, nisi vnum vel plura constitutiva efficiat. Vt ergo ostendere possimus, à qua forma Mater generans filium constituitur, eadē liberalitate, quā supra admissimus formā à subiecto substantiali distinctā, vt radicē accidentium haberemus, admitemus etiā hic certam entitatem, vnionem, ad quam terminata actio à matre procedens denominet hanc generantem, illum generatum ab ista.

XIII. Alterum est: eliminatā omni Vnionē distinctā, non potest reddi ratio formalis, à qua Verbum Diuinum sit vnitū Humanitati, & non etiam Pater. Si enim effectus formalis *vnitū esse* nihil im-

portat quàm extrema simul sumpta, tam bene hæc duo Paternitas: & humanitas simul existunt, quàm illa duo Verbum & humanitas. Idem argumentum formari potest de duabus animabus penetrantibus eandem materiā optimē dispositā. Sit in instanti generationis humanæ in quā materia vltimō disposita, atque infunditur anima rationalis Pauli, sic, inquam, tunc penetrata anima Petri hominis iam p̄idem mortui (quis dubitet hoc fieri posse, si Deus permittat) ponamus insuper animā istā Petri in suā primā productione simillimas dispositiones exegisse cum dispositionibus iam præsentibus. Hoc tamen non obstante anima Pauli iam producta erit vnita, anima Petri non erit vnita. Ostendit quæ forma tribuat animæ Pauli, & materiæ effectum formalem vniti; quem non eodem iure tribuere possit animæ Petri, & eidem materiæ. Hæc necessitate compulsi qui modos admittunt, dicunt dari formā quandam realiter distinctā, quæ connectat animam Pauli materiæ, & non animā Petri. Et hinc illa denominatur vnita, & non ista, sicut hic murus idēo denominatur albus, quia habet albedinē, & non ille, qui caret hoc colore. Hæc valida Modorum ratio nihil deest illum, qui sæpe dictum scutum obiecit.

XXIV. Tertium argumentū à separabilitate petitum, quod & palmarium est, & saluo meliore iudicio, nunquā satis solutū. Ac etiā illud tuum robur denique nostro principio debet. Hoc enim negato, quomodo argumentabimur? Vnio potest separari, ergo distinguuntur. Quid si negent consequentiam? probare solemus, quod hoc principio negato, non habeamus rationem distinguendi vnā creaturam ab alia, imò etiā creaturas ab ipso Deo nō poterimus entiaue distinguere. Si verò negent antecedens, quomodo probabimus? Sinon esset separata, anima Sapientis Petri adhuc esset vnita suæ materiæ. Quid si negent sequelam? & dicant adesse vnionem, sed non tribuere effectum formalem Vniti. Hoc vt probeamus, debemus dicere effectum formalem nihil esse aliud quam formam cum subiecto, vel in subiectis aptis conjunctā; sed hic esse formā, vnionem cum subiectis aptis, vnibilibus conjunctā, imò identificatam, ergo tribuit effectum formalem. Si negauerim iterum maiorem denique impatientiā ducti quæremus quid ergo sit effectum formalem tribuere? ponamus Adversarios respondere hic per rationē à priori scilicet à definitione, quam licet ipsi dare non possint, & nōs possimus dare, non tamen nostrā sententiam suæ præferendā; quia ad hoc, præter discrimē istud,

istud, adhuc requireretur ut cætera essent paria, id est ut *æque parim multiplicarentur entia, & alia incommoda, &c.* non video quid efficaciter dicere posset, qui sæpe dictam maiorem ita limitandam censeret.

XXV. Feci tantum hypothefin, quod ita respondeant Adversarij. Neque enim viri Docti qui etiam *modos negant*, vique adeo formalitatibus indulgent, ut eas tantâ impensâ emptas vehint, sed centent negatis quoque modis non deesse rationes talium effectuum. Proinde ad varia connotata extrinseca confugunt, quæ præter formam & subiectum sint velut conditiones ad effectus formales & denominationes tribuendas, scilicet sine quibus non pullularent quædam entia moralia cum physicis identificata. Huiusmodi connotata dicunt esse omnia accidentia dispositiva, penetratas vicationes. Vel si hæc deficiunt ad negationes & decretum DEI recurrunt. Ut dicant: ideo Verbum esse unitum Humanitati, & non Paternitatē, quia vult DEVS illud esse unitum & non istā. Et in casu supra posito, ideo animam Pauli esse unitam, & non animam Petri, quia hæc iam ante fuit producta & unita alicui materię: altera verò iam primò producit. Atque has rationes putant esse rationes à priori.

XXVI. Responsiones istæ ab alijs solidè refutæ sunt: si tamen rationes excutiantur, ex hoc ipso capite ductæ esse intelliguntur. Scilicet quod ipsi non possint rationem à priori dare cur hæc connotata non sint partes essentialiter constitutivæ Hominis v. g. qui verò modos supponunt, possint dare. Nam Modistæ ad definitionem recurrunt, & dicunt illud omne & solum est pars, quod certò non est totum de quo agitur, eo tamen sublato, cæteris licet omnibus positus (quæ distincta sunt ab hoc ponendo) nondum positum est totum. Sed decretum Dei &c. licet requiratur necessariò ad totum Hominem, non est tamen tale ens, vt nondum positus effectus Homo, si (per impossibile) omnia à Decreto distincta ponerentur, ergo decretum non est pars, sed tantum aliquid requisitum, vt produci possit alia entitas per quam constituitur Homo. Minorem hanc Adversarij facere non possunt nec præinde hac ratione à priori gaudere, nec aliam aptam definitionem partis reperire. Definiunt quidem partem, quod sit illa, quæ cum alijs partibus in recto & abstracto convertibilis est cū toto, sub qua maiori subsumunt, sed decretum DEI & penetratio non sunt ita convertibilis, ergo non sunt partes, licet essentialiter requirantur. Maior ista conuelli debet, vt ostendatur hanc non esse

bonam rationem. Quod sit, dum ostenditur, prius sciri debere, an aliquid sit pars, quam sciatur illud in recto dici posse. Item quod concretum denominationis sumptum v. g. album, albedinem dicat in obliquo, & tamen sit pars constitutiva albi etiam denominationis sumpti. Denique quod per hanc definitionem & modum defendendis, patentissima via aperiat ad neganda plurima accidentia, quæ etiam ipsi Adversarij admittunt. Quin etiam ipsas formas substantiales, si solus rationes naturales spectemus. Quippe nihil albedinem non distingui à realia, visionem nihil differre ab oculo vidente? ad hoc tamen vt formaliter sit murus albus, aut oculus Videns requirit decretum Dei volentis ista ita se habere. Item equum à leone substantialiter & intrinsecè non differre: sed eandem substantiam posito hoc decreto DEI acquirere denominationem, & exigere atque reparare has proprietates: posito alio decreto acquirere denominationem leonis, atque alia accidentia exigere. Decretum verò ita se habere, ut eo sublato formaliter destruantur talia composita, non tamen propterea constitui per tale Decretum, eo quod dici non possit: Leo est substantia, & tale decretum. Quæ fusius non prosequor. Quia id ab alijs egregiè est præstitum. Mihi sufficit indicasse quorsum argumenta pro modis resoluuntur.

XXVII. Vnum hic breuiter miror, quod nonnulli viri Docti, qui hac in materia eiusmodi connotationes, condicionesque vehementer refugiunt: eas tamen in alio Casu tam audè amplectantur. Docent enim & ipsi simultaneam materię & formæ durationem, & mutuam vtriusque penetrationem non esse de essentia hominis vt pote accidentia, quæ compositionem merè substantialem, qualis homo est, ingredi non possunt. Sentiunt tamen si per impossibile hic foret materia, Romæ anima, Parisijs verò unio horum duorum, non fore tamen totum compositionis humanum, solo defectu simultaneæ vicationis. Vnde euidenter conficiunt totum hominem esse aliquid plùs quam omnia sua constitutiva simul sumpta, adeoque totum realiter (inada quate saltem) distingui ab omnibus suis partibus simul sumptis. Quæ doctrina debet in ista hypothefi ad omnia formalitatum, connotationum, conceptibilitatum, denominabilitatum, &c. vocabula prouocare, quæ alij absurde congerunt. Nisi fortè dicant hanc hypothefin non solum impossibilem (quod est certissimum) sed etiam plane inuridem esse. Quod si fecerint, vel oportebit omnem hypothefin, quæ ponit aliquid

aliquid impossibile, è disputantium usu proferri, aut saltem ostendi, in quo præ alijs ista peccet, quæ tamen constantiam subiecti (materię, formę, & unionis) quod ponit manere, perfecte retinet, dum tantum tollit Accidentia Adversariorum confessione adæquate distincta à rebus retentis. Constantia enim subiecti tantum tunc non seruat in hypothese, quando ista formaliter aufert aliquid, quod sit adæquate vel inadæquate idem cum re quam etiā ponit manere. Vnde conficitur hypothesin ad hominem tunc esse vilem, quando aliquid tollit, quod aduersarius admittit distingui à re retenta, quod etiam sit in casu præsentis.

§. IV.

ALTERATIO.

XXVIII. Alteratio strictissime sumpta est motus ad qualitatem corruptiuam. Paulo laxius: est motus ad qualitatem quācunque. In sensu adhuc ampliore est motus ad quodcunque accidens. Posset etiā habere nomen abstraham, accipi pro productione quacunque qualitatıs. Alteratio aliqua cum prioritate naturę præcedit generationem substantialem.

XXIX. Species præcipua alterationis est intensio, quæ est Alteratio, per quam eadem qualitas circa idē indiuisibiliter subiectum magis perficitur in ratione talis qualitatis. Remissio intentionis opposita est Mutationi, per quam eadem qualitas circa idē indiuisibiliter subiectum imminuitur. Vtramque possibile esse, & in multis qualitatibus de facto dari, Philosophia pro certo supponit. Circa quam tamen, nonnulla in controuersiam veniunt, quæ ferè omnia entitatum multiplicationem, & eius necessitatem concernunt. Nam Caietanus 1. p. q. 54. alijsque nonnulli Thomistæ apud Contrabr. lib. 1. de gen. c. 4. q. 12. a. 1. docent generationem substantialem non distinguab alteratione. Quia sententia id consequuntur, vt or actiones comparant, Quot substantiæ generantur.

XXX. Necessitas tamen cogit istas duas actiones cum D. Thom. de potentia q. 3. a. 3. alijsque communiter, distinguere. Quæ necessitas præcipue fundatur in eo, quod contraria opinio eripiat fibrationem declarandi, quomodo substantia incipiat, & rationem formalem, per quam substantia accipiat effectum formalem *dependentem ab alio*. Quod sic probat vel Adversarij dicunt, solam qualitatem præuiam vere produci, substantiam verò tantum reuerentia sine actione ipsius substantiæ productiua vt nonnulli videntur dicere. Et hi non poterant expli-

care quomodo substantia sit ens ab alio. Si enim hoc esset, deberet accipere suum esse ab aliquo alio, & consequenter ab alio pendere per aliquem influxum secum vel identificatum vel distinctum: sed secundum hos Auctores per nullum influxum pendet, ergo non est ab alio. Nec dici potest primo, quod dependeat mediata ab illo à quo pendet per verum influxum accidentia: quia vt ipsa penderet mediata à causa accidentium, deberet immediate pendere ab accidentibus, ergo iam daretur aliquis influxus distinctus ab influxu, quo producuntur accidentia, cū accidentia non possint influere per actionem, quia ipsa producuntur, ne producant seipsa, vt mox dicā. Neque dici potest secundo, quod substantia pendeat immediate ab accidentibus per *resultantiam* & non per actionem. Quia tunc hæc ipsa resultantia esset dependentia effectus à sua causa, ergo iam esset actio. Vel dicant in quo prædicato differat hæc resultantia ab actione. Neque dici potest tertio substantiam produci per actionem, sed secum identificatam: quia tunc hoc ipso generatio substantialis differret ab alteratione cum substantia ab hæc distinguatur, ergo & generatio substantiæ identificata ab eadem distingueretur.

XXXI. Vel docent eandem numero actionem producere simul qualitates & substantiam, & tunc iterū non possunt assignare actionem, quæ producat substantiam. Non illam, quæ producit accidentia dispositiua, quia hæc est prior natura, quam sit generatio, idem autem seipso natura prius esse non potest, vt patet ex Thes. 7. neque possunt dicere quod substantia producatur per alterationem, quæ non sit dispositiua, quia illam causat substantia iam producta; nam iuxta Adversarios accidentia talia subiectantur, in toto composito tanquam causa materiali: item, in communi & nostra doctrina, forma producta est causa efficiens talium accidentium, ergo est prior natura, quam alteratio, ergo ab illa iam præsupponitur vt aliunde existens, & consequenter ab ea non accipit existentiam. Quod si illa actio, quæ substantia producit illa sua prima accidentia, etiam produceret ipsam substantiam, tunc substantia produceret seipsam: quia id quod est causa actionis, est etiam causa termini per actionem producti. Hæc communia contra Caietanum argumenta sistunt in ratione à priori enim paucitati præferenda, sicut & sequentia.

XXXII. Thomistæ omnes, vt volent Complut. D. 4. de gen. q. 9. §. 3. docent Intensionem fieri sine addi

additione gradus ad gradum, sed eundem indiuisibilem calorem fieri magis vel minus intensum per solum maiorem vel minorem radicationem in subiecto. Per quam sententiam multis myriadibus pauciora accidentia in rerum vniuerso admittunt, quam qui alios & alios calores in Intensione produci concedunt. Vt proinde hæc doctrina satis plausibilis esset, si posset ostendere, quid sit illud quod aquam ex minus calida constituit magis calidam, & assignare rationem formalem caloris magis radicati. Quod quia iuxta sua principia nequeunt.

XXXIII. Dico intensionem fieri per productionem nouæ qualitatis, quia impossibile est consergere nouum effectum formalem sine noua causa formali (aut saltem alia parte constituyente) sed esse magis calidum, cum fuerit minus calidum, est quidam nouus effectus formalis, ergo etiam erit noua causa vel pars. At quænam illa apud Thomistas, aiunt, esse maiorem radicationem, & hanc esse hoc, quod *accidens magis inhæreat* susceptibili: quod subiectum magis participet qualitatem; quod subiectum magis reducatur in actum, magis subdatur illi. Hæc sunt multa vocabula, quæ omnia cum S. Thom. admitto: sed illa significant quandam denominationem, & effectum formalem, cuius causam physicè constituentem, nos indagamus, hi autem modi loquendi illam nondum explicant. Dico ego illam formam esse nouam & distinctum gradum vel indiuisibile caloris subiecto additum. Et hoc esse calorem magis radicari, subiectum magis subdi &c. Illi autem nihil dicunt quod hæc voces significant. Hæc necessitas cogit calorem in tot partium milliones diuidere.

XXXIV. Si modum vnionis, alii squæ similes negarem putarem me ipsa Consequentiâ trahi ad his etiam gradibus parcendum. Si enim decretum Dei mihi sufficiens connotatum esset, ad hoc vt Humanitas Verbo, & hæc anima materiæ dispositæ intimè præuens vniretur, & non Paternitas, aut alia anima item intimè præuens: Sufficeret etiam mihi illud ipsum decretum vel maior applicatio causæ, ab hæc quæ circumstantiæ ad dicendum eundem indiuisibilem calorem, idemque subiectum unitum nunc acquirere formalitatem magis, nunc minus calidi. Quia verò nec ipsi Connotationum assertores hoc loco contenti sunt connotatis, sed præterea meritò exigunt rationem formalem, ideo & nos alibi meris extinguis non acquiescimus.

XXXV. Sed neque ipsi meliores Thomistæ suam

sententiam his formalitatibus inficiunt. Proinde laborant in assignanda ratione suæ radicationis. Alij dicunt cum Aegidio eam consistere in maiore depuratione à contrario, sed hoc ipso jam cōcedunt contrarium habere gradus, quos successiue amittere possit; nam aliter maior depuratio explicari non potest. Alij dicunt consistere in perfectione existentia; alij in perfectioneeductiua actione: alij in perfectione vnione: alijut Complutenses in modo quodā his omnibus superaddito. Sed hæc omnes explanationes partim supponunt falsā; vt quod existentia distinguatur a re existente. Partim incurrit alia incommoda, quæ ipsi vitare volunt; nam Vel prior existentia,eductio, unio, modus destruitur cum nouus produciatur, vel manet simul cum nouo. Si posterius dicant, jam admittunt gradus in existentia, actione, unione, modo. Quos absolutè negant. Et præterea ablutè dissimè concedunt idem per plures vniones, vnij, per plures actiones produci, adeoque reproduci. Vel in suo modo superaddito concedunt augmentum gratiæ non esse gratiam, augmentum charitatis non esse charitatem.

XXXVI. Quod si dicant destrui priorem existentiam, actionem, &c. adueniente noua, tunc debent in quibusdam Intensionibus concedere idem in eodem instanti reali existere & non existeret. Quod probatur ex Habitu charitatis, qui dū intensus vt vnum, producit actum, in illo instanti dabitur illa prior existentia Habitus, cum nihil operetur nisi existat per aliquam actionem (si creatura est) at verò quia in eodem instanti actus productus habitum suū incendit, producit nouam existentiam, ergo prior destruetur, adeoque non erit, ergo simul erit & non erit, quod est impossibile. Præterea in Remissione, cum v. g. aqua iuxta niuem posita amittit paulatim calorem non possunt assignare causam de nouo producentem illam imperfectiorem existentiam: non aquam ipsam aut niuem, quia hæc volunt calorem penitus destructum, neque quicquam aliud occurrat. Et hoc argumento etiam ipsi Thomistæ aliqui vtuntur contra Godofredum & Durandum, qui volunt Intensionem fieri per productionem noui gradus caloris, prior tamen destructio. Si ergo ipsi hoc argumentum contra alios videtur validum, valeat & nobis contra ipsos. Maneat itaque oportere in Intensione gradus plures admittere, & eius rei rationem esse, vt cautus tam formales, quam effectus aliquorum effectuum reperiamus.

§. V.

HETEROGENEITAS GRADVVM
INTENSIONIS.

XXXVII. Gradus Intensionis communiter octo numerantur in qualitatibus naturalibus, sed id tantum fit disputandi gratia, ut eò facilius diuersus accessus & recessus à summo distinguatur: quilibet tamen gradus in plurimas alias portiones diuidi potest. Proinde non est necesse, ut quolibet horæ minuto integer gradus producat: adeoque periculum non est, ut intra horam 60. gradus producantur, etiam si continuè subiectum intendere, quod tamen in nostrâ sententia quidam R. Thomista futurum timet. Has autem partes ego cum Arriaga cenſeo esse finitas, ita ut diuidendo, denique ad indiuisibilia perueniatur quoad intensionem, ex quibus meris componatur intensio, tamen si continuè extensivum ex solis partibus diuisibilibus componeretur; nam compositio continui intensiui quoad hoc non habet talem connexionem cum compositione extensiuâ, ut si hæc debeat consistere partibus in infinitum diuisibilibus, etiam illa eodem modo constituenda sit, ut quidam R. putat. Etenim diuersa est ratio. Quia licet durum videatur concedere entia materialia, quæ sint extensiuè indiuisibilia, certum tamen est dari entia materialia, quæ sint intensiuè indiuisibilia, ut sunt omnes formæ substantiales, præter animam hominis. Dico ergo primum caloris indiuisibile, diffusum per palmarem asserem, extensiuè diuidi posse, quousque asser diuisibilis est, intensiuè verò neque in duas partes. Sicut si daretur superficies palmaris à profunditate corporis separata, posset illa secundum longum & latum diuidi in infinitum (iuxta Aristotelem) in profundum tamen nullam ferret diuisionem.

XXXVIII. Grauior is est, an hæc ipsa indiuisibilia sint homogenea & eiusdem omnino perfectionis: an verò sint ita heterogenea, ut diuersæ rationis sint ea, quæ debent prima esse, à secundis, & secunda à tertijs, & sic deinceps. Prior est celebris sententia & rerum perfectiones longè minùs multiplicat, quàm posterior, quæ hoc ipso antehac semper magis arriſerat. Nunc tamen posterior placet (saltem in qualitatibus quæ propriè intenduntur, quæque subiectum sibi assimilare, & in simile aut magis intensum agere non possunt) Heterogeneitatem docet Suarez D. 46. met. sect. 1. n. 30. & n. 38. Mend. D. 5. sect. 6. subf. 2. Tellez p. 3. D. 66. sect. 2. Card. de Lugo D. 6. de Incarn. sect. 2. n. 44. & ex parte Oued. C.

4. p. 3. §. 6. n. 63. Item Aloysius Confalonierius in M. S. quos multi R. R. sequuntur.

XXXIX. Necessitas etiam huius pluralitatis perfectionum desumitur ex fundamento hæctenus probato: magis Philosophica est sententia, quæ effectuum, experientiarum, aut alias certarum doctrinarum potest rationem à priori reddere, etiam si magis multiplicet entia quàm illa, quæ rationem reddere non potest, cæteris paribus. Heterogeneitas graduum hoc potest, Homogeneitas non potest, & cætera præter entium multiplicationem sunt paria, ergo licet illa magis entia multiplicet, erit magis Philosophica & consequenter probabilior.

XL. Quidam R. putauit maiorem sic propositam posse negari: ut verò sententia rationem reddens, non reddenti sit præferenda, non tantum cætera incommoda, sed etiam entium multiplicationem debere esse pariem, sic enim ait esse limitandam illam maiorem: *si cætera sint paria, id est, si quæ parum multiplicentur entia, & alia incommoda, &c.* Sentio & ego reliqua incommoda debere esse vicinque paria; nolim enim ad vnus aut alterius experientiæ causam rependiendam viam aliquam ingredi, quam mihi non solum nullus probatus Author aperuisset, sed positiuè præclusissent omnes. At quod etiam entium multiplicatio debeat esse æqualis, videtur mihi refragari communi Philosophorum sensui. Quid enim valebunt argumenta, quibus formas substantiales, plures causas, influxus, modos, plures gradus contra Thomistas communis nostræ Philosophiæ probat, si præter cætera paria, adhuc deberet entitarum esse paritas? & si exempla hæctenus explicata non sufficiant, plura ex libris de animâ peti possunt. In quibus admittimus species intelligibiles & visibiles per omnia diaphana corpora, atque per superficies opacorum diffusas, quæ tot difficultates in Philosophiam inuexerunt; eas tamen nescio, quomodo probaturi simus, si sententia affirmans debeat insuper non magis multiplicare entia, quàm negans, præter hoc, quod det rationem experientiarum illarum, quas præbet intramissio specierum, in memoria obsectorum iam cognitorum, &c. Item etiam illi, qui negant vnionem heterogeneâ in animâ, non perinde inficiantur, eam esse admittendam, si in homogeneâ non posset ratio inueniri, cur in hoc membro tales sint, & reparentur dispositiones, & operationes, sed tantum contendant vnionem homogeneam huiusmodi rationibus non carere. Denique quando nonnulli nimis largi Philosophi modos concedunt

in relatione, veritate, libertate, non negamus esse concedendos hos modos, si alia ratio formalis harum denominationum reperiri non posset: sed tantum contendimus, sine talibus entibus rem esse componibilem. Sic ergo maior inconcussa.

XLI. Minorem Card. de Lugo probat argumento Theologico: doctrina inter T. T. satis recepta est in homine iusto omnes gratiæ gradus præcedentes opus boni dignificare & magis meritorium reddere: non tam in ita, ut iustus semper tantundem per hoc opus mereatur, quantum per omnes præcedentes actus meritus fuerat. v. g. eliciat Petrus actum misericordiae tam remissum, qui ex se & in homine habente præcisè necessariam dispositionem ad merendum, tantum meritorium sit vnius indivisibilis gratiæ. Hic ipse actus in homine præhabente duo indivisibilia gratiæ, plus merebitur, quam in homine habente tantum vnum indivisibile, & ubi tria præcesserint, plus quam si tantum duo, & sic deinceps. Huius receptæ doctrinæ ratio reddi non potest in Homogeneitate, quin vel aliquis gradus nihil dignificet, vel opus quodlibet posterius tantundem mereatur, quantum præcedentia omnia: potest in heterogeneitate, ergo tenenda est heterogeneitas. Ant. ostenditur: si gradus sint homogenei tunc secundum indivisibile faciet ut plus mereatur actus, quam si tantum fuisset vnum. Ille excessus minor esse non poterit, quam vnum indivisibile. Itaque cum ante vnum indivisibile fuisset meritorium, iam duo merebitur. Ergo tantundem, quantum ante habebat, cum supponatur duo habuisse. Quod si tria præcedentia indivisibilia habuisset, tunc vel certum nihil dignificasset, vel etiam ad aliquid plus, quam sola duo dignificaverint: prius est contra doctrinam relatam, posterius cogitur admittere hunc actum iterum tria indivisibilia mereri, ergo totidē, quot præcesserant. Eodē modo proceditur ad plura indivisibilia in infinitum. Supposita heterogeneitate ratio est facilis; nam si præcessisset vnum indivisibile gratiæ, actus ille meritus fuisset secundum indivisibile. Si duo præcessissent, meritus fuisset tertium quod secundo præstantius est, non tamen in morali æstimatione præstantius quam primum & secundum simul sumptum. Ergo hac ratione meretur quidem præstantius præmium propter secundum indivisibile, non tamen altero tanto maius.

XLI. Propter hoc argumentum nonnulli suam homogeneitatem contrahunt ad qualitates naturales. Contra quos naturali instantiā agendum est. Nullum agens naturale potest agere in simile, ait

Suarez D. 8. met. sect. 9. n. 7. esse quasi primum principium (quod saltem in plerisque qualificationibus certum est) neque perfectè sibi passum assimilare posse, tanquam experientiā certū supponunt Philosophi cum Ariagā D. 3. de gener. sect. 1. 3. n. 199. & Oviedo c. 4. p. 2. n. 22. & alibi. Huius experientiæ, sententiæ, quæ ponit gradus esse heterogeneos, facilem dat rationē quia gradus sunt diversæ rationis; nā licet duo primus & secundus gradus simul sumpti possint producere alium primum (ponamus ita) non tamen propterea poterunt alium secundum vel tertium, quia sunt diversæ naturæ à primo quem produciunt. Sicut licet leo possit producere alium leonem non tamen potest lapidem, quia hic alterius rationis est, unde bene inferri potest carere leonem virtute productivā lapidis, licet non careat virtute productivā leonis. At si gradus sint homogenei, secundus est eiusdem penitus rationis cum primo. Cur ergo illi duo secundum non æquè producere possunt quam primum? præsertim si ponamus primum aliunde productum & conservatum, ita ut dici non possit, quod calor agens totas vires suas impendat in primum conservandum. Confirmo hoc argumentum: hunc ipsum gradum qui iam est secundus, agens calidum ut duo potuisset producere, si primus gradus non præcessisset, adeoque si immediate ante 8. gradus frigoris adfuissent, ergo etiam illum nunc potest producere cum tantum 7. gradus frigoris præcesserint. Probo Consequentiam: si hoc ipsum agens calidum ut duo, potuit vnum gradum obtinere contra resistantiam 8. graduum frigoris, poterit etiam vnum, eiusdem rationis, obtinere contra 7. resistentes.

XLI. Nec quicquam virum habet isthic retorſio, quā quidam vultunt, quod etiam suppositā heterogeneitate duo gradus possint producere primum gradum contra octo, non tamen primo supposito vnicum secundum contra septem. Non est paritas, quia in nostra sententiā duo gradus simpliciter carent virtute ad producendam entitatem secundi gradus, nullæque circumstantiæ sunt possibiles in quibus illam naturaliter potuissent producere. Et mala est consequentia; leo potest producere leonem in subiecto minus disposito ergo potest producere lapidem in magis disposito. Sed ista est bona, ergo alium omnino similem leonem poterit in magis disposito. At in oppositā sententiā hunc ipsum numero gradū potuissent producere, modo adfuisset maior resistantia passi. Unde admirandi Athletæ sunt gradus homogenei, qui pauciores & eiusdem penitus

ius roboris hostes superare non possunt, possunt tamen plures. Verum quidem est illud, quod etiam in heterogeneitate duo gradus non possint producere alium primum gradum, supposito iam vno primo in eodem subiecto, vt iidem contra nos virgent. Sed grandis est disparitas in nostra sententia duo primi gradus habent formalem repugnantiam, ad eum modum quo duæ forme ignis respectu eiusdem subiecti repugnant. Hinc simul non possunt poni in eodem subiecto. Cum ergo alteruter sit habendus, natura maius antiquum quam novum, cum sint eiusdem rationis. Hæc nostra responsio Adversarijs non potest esse vsui, quamvis id ipsi considant, quia primus & secundus gradus homogeneus, se inuicem optime compatiuntur in eodem subiecto, ergo ex formali repugnantia non potest ratio peti: proinde aliunde quærenda est.

X LIV. Reddunt ergo rationem à priori cur simile non agat in simile, quia cessat finis agentis; nam finis agentis est assimilare sibi passum, hoc obtento quiescit. Quoad hunc finem remitto Lectorem ad P. Oviæd. c. 5. de gener. p. 1. an. 19. qui licet conetur homogeneitatem defendere, hanc tamen responsionem ingeniosè rejicit, ostendens finem accidentium non esse, assimilare passum tantum sibi, sed sicut ipsa sunt propter substantias, ita finem illorum esse productionem substantiarum, quo nondum obtento, sine ultimo carent. Accedis, quod, cum Author naturæ alicui rei certum finem constituit dedit etiam ipsis proportionata media ad illam finem ex parte virtutis effectricis: atqui huic fini longè magis proportionata erit talis subordinatio graduum, vt etià desit virtus ad eum gradum, qui est superior.

X LV. Sunt tamen hæc omnia de actione similis in subiectum iam antecedenter assimilatum, vel in intensum, at cur neque assimilat: cur agens calidum vt duo nihil amplius agit in calidum vt vnum? habet virtutem productivam illius gradus, qui est secundus & nondum obtinuit finem, quia calidum vt vnum nondum est simile calido vt duo. Quid iam deerit? ajunt, iam obtinuisse suum finem, quia finis agentis est assimilare sibi passum *quantum potest*. Verissimè dictum. Etiam Plato hic jubet quiescere, vbi feceris quantum potes. Sed hoc ipsum est in quæstione. Ego contendo in homogeneitate non posse dari rationem, cur calidum vt duo postquam in passu produxit vnum gradum, iam assimilauerit *quantum potest*. Nam quærere, cur ita assimilauerit, vt ulterius non possit, & cur assimilauerit quantum

potest, meo iudicio vnum & idem est. Affirmant illi posse dari rationem & dicunt hanc esse, quia obtinuit hunc finem quod assimilauerit, *quantum potest*. Quæ ratio brevius sic reddi potest: Ideo non potest agens sibi passum magis assimilare, quia assimilavit *quantum potest*. Quod est idem per idem.

X LVI. Dicunt: non posse perfectè assimilare quia non est penetratū. Sed id est totum argumentū: Approximatio sine penetratione sufficit ad producendum primum gradum, cur non etiam ad secundum? cum hic sit eiusdem penitus rationis cum primo; cum subiectum minus resistat, cum finis agentis nondum sit obtentus. Neque sufficit respondere hoc ideo fieri, quia alias nunquam posset finire sphaera æstivitas; licet enim hoc verum sit, est tamen tantum ratio à posteriori. Nos rationem à priori quærimus. Quam dicimus dare Heterogeneitatem, non autem Homogeneitatem. Rationes à posteriori neutri negamus.

Verum quidem est, quod etiam in gradibus heterogeneis maior approximatio (intra latitudinem naturalem) faciat, vt plus possit producere, quam minor, sed huius ratio in promptu est: cum enim gradus secundus sit alterius & quidem maioris perfectionis (vt colligitur ex argumento Theologico Theol. 41. explicato) mirum non est quod exigit maiorem conditionem.

X LVII. Præterea: vnde mihi probant, suppositâ penetratione agens sibi passum perfectè assimilaturum? dicent: quia experimur, agens quod magis est approximatum hoc amplius agere, ergo si esset penetratum perfectissime ageret, & consequenter omnino assimilaret. Concedo ant. neg. cons. quia maior & maior approximatio citra penetrationem, sunt conditiones naturaliter possibiles, quibus merito DEVS virtutes naturales attemperavit. At penetratio est conditio supernaturalis: ego autem, vbi peculiaris ratio non virget, nunquam concedendam puto virtutem naturalem talem, quæ nunquam possit, nec potuerit habere suum actum sine miraculo; sed virtus perfectè sibi assimilandi esset aliqua virtus naturalis (si enim de obedienciali loquantur, non ero contrarius) ergo illam absolute non debemus concedere, nisi possibilis sit aliquis casus naturalis, in quo suum finem obtineat; ne in ordine naturæ sic frustanea. Sicut ergo non concedimus Adamantem etiam si penetrasset cum alia materiâ, propterea illic posse producere formam Adamantis, quia censemus eum simpliciter carere virtute productivâ. Ita

ego probabilius censeo gradū secundum caloris non posse producere alium secundum sine consortio superiori gradūs, etiam si esset penetratus; quia censeo illū simpliciter carere virtute, si absit consortium superioris. Licet carentia virtutis mihi etiam tantū a posteriore innoscat; nam rationes a priori nobis ordinari debent a posteriore innoscescere. Etenim cur secundus gradus etiā heterogeneus non habeat virtutem producendi alium sibi similem, quam tamen forma ignis habet, debemus tantū a posteriore colligere, sicut colligimus adamantem, angelum, quantitatē tali virtute carere.

XLVIII. Ut tandem ostendam in quosita sit dissimilitudo inter utramque sententiā. Concedo utramque primitus debere a posteriore colligere duos v.g. caloris gradūs in agente, non posse producere alios duos in passio, ut proximē dictum est. Transeat etiam hoc; quod virque requirit tanquam conditionem ad agendum requisitam dissimilitudinē passio, in qualitate per quam fit actio. His tamen suppositis Heterogeneitas ostendit quā ratione illa conditio sit necessaria nimirum cū duo primi gradūs eiusdem rationis habeant formalem repugnantiam ad idem subiectum, & nullus gradus possit producere similem aut superiorem, sine consortio alterius qui gradū producendo superior sit, requiritur dissimilitudo; sine quā producendus esset vel similis gradus illi, qui iam receptus est in passio, aut superior gradibus producentibus. Hic tacet Homogeneitas & in solā conditione quiescit: aut rationem illius reddit, vel a fine iam refutato, vel a sequelis primū consequentibus ex concessā assimilatione, vel a moralibus quibusdam congruentijs. Quod quam non valeat, ubi res aliter componi potest, ostendam exemplo inter utriusque sententiā. A. A. minime controuerso.

XLIX. Tam illi qui concedunt species visibiles, quam qui eas negant, a solā experientiā dicunt quod obiectum nimis remotum videri non possit. Præterea etiam in hoc conueniunt, quod dicant approximationem aliquam esse conditionem sine quā hoc obiectum a tali oculo videri non possit. At in probandā hac conditione disconueniunt. Qui species admittunt dicunt ideo requiri certam propinquitatem, quia obiectum debet agere vsque ad oculum producendo species: cum verō sphaera æstiuatæ semper decreseat ac tandem finiatur, necessaria est approximatō, ut eō vsque radiare possit. Negantes autem species, nihil tale habent, quod dicant,

ideo & a nobis & ab Adversarijs nostris deseruntur. Nec audiuntur, licet dicant hanc conditionem a posteriori esse notam, aliaque conductiones quoque a priori probari non posse, item hunc esse finem oculi humani, ut in tantam vel tantam distantiam videat, nullāque sequelas ex negata hac conditione deducant. Non audiuntur, inquam. Tanti faciunt Philosophi rationes a priori effectuum & experientiarum, ubi sine grauibz incommodis haberi possunt. Ergo etiam audiri non debent, qui dicunt passio dissimilitudinē, esse conditionem, sine qua non possit exerceri actio; cū tam parū possint offendere, quid Officij habeat ista conditio, quā illi, quid faciat approximatō, si species non dentur. Imō minū isti: cū ea conditio quam requirunt faciat maiorem resistentiam in passio. Quidam nolunt dicere, ideo admittendas esse species intentionales, ut possimus dare rationem a priori, cur fiat talis vel talis Visio. Sed ideo admitti ut habeamus determinatiuum oculi ad hanc Visionem. Ego verō arbitror determinatiuum & rationem a priori querere hic nihil differre, qui enim causam determinantem quærit, utique rationem a priori indagabit.

Hac pro ipsa Heterogeneitate secundum se dicta sunt. Deinceps quanta sit illa diversitas, individualis an specifica, restat examinandum.

L. Heterogeneitas tantū individualis parciore est in multiplicandis rerum perfectionibus, quā sit illa, quæ dicat quodlibet indivisibile caloris differre specie incompletā ab altero intensiuo indivisibili, saltem quoad vocabulum quidquid sit dēre, Nam quæstiones inter differentia specificam & numericam fere ad nōinis litem pertinent ut inquit Arriaga d. 3. de anima s. 4. subf. 2. Mihi tamen probabilius videtur specie partiali differre. Quod probō: excessus & diversitas tantū individualis non obstat quominus gradus inferior possit producere superiorem; ergo individualis tantū heterogeneitas non præstat id, propter quod inventa est heterogeneitas. Consequentia patet ex dictis; hinc enim non daretur ratio cur simile non agat in simile. Ant. Ostendo ex sententiā iam satis receptā, quā docetur, individua eiusdem speciei (inter substantias) esse in perfectione individualiter inæqualia, & sæpe contingere, ut mater sit individua iter imperfectior filio: quem tamen etiam ipsa producit, ut concedimus, ne sit necesse in his univocis quoque generationibus ad Deum ut causam

causam particularem confugere, ergo etiam in gradibus, si detur tantum individualis diversitas, quivnum potest, etiam alterum poterit producere, & certe hæc ipsa censenda est notabilis diversitas, (ineffectibus ad hanc causam in individuo non determinatis) quando una res potest ab hoc produci, non autem altera cæteris paribus. Hæc ergo necessitas si sufficit ad heterogeneitatem absolute dictam, etiam sufficit ad specificam. Fatendum tamen est minus efficaciter virgeri hanc specificam heterogeneitatem, quam heterogeneitatem absolute sumptam.

L. I. Novitatis accusatur sententia, quod nullus adferatur A. qui eam docuerit. Sed neque oppositam de heterogeneitate tantum individuali facile aliquis expresse docuerit præter Tellez. Plerique enim ita docent graduum dissimilitudinem, ut ab utraque abstrahant: Suarez ita obscure locutus est, ut in utramque partem citetur: Mendoza nequius ullam facit mentionem, contentus dixisse dari heterogeneitatem. Quod ipsum R. fecit in theor. Physico-Mathemat. Lugo citat. n. 44. ait gradus esse *scilicet* individualiter heterogeneos. Quo satis innuit primum se esse ad specificam heterogeneitatem. Quod etiam probatur ex unione substantiali, quam idem Author admittit specificæ heterogeneitatem. Arriaga verò D. 3. de gener. n. 6. habet hæc expressa verba: *Dico si gradus intensiois heterogenei sint, multo probabiliorum esse priorem dicendi modum, nempe eos differre specie partiali.* Et adfert hoc ipsum argumentum, quod thesi priori atulimus. Denique hæc nostra sententia thesibus Optime fundata vulgata, & in hac nostra Almâ universitate cum plausu publicè defensa est. Quæ ideo addo ut appareat hanc doctrinam, non primum à nobis excogitatum esse.

L. II. illam tamen aliqui ex hoc fere solo capite rejciunt, quia sine necessitate in-novas se tricas ingerit, ut ipsi aiunt. At hoc me non movet. Video enim in quantas difficultates se induat Philosophia per admissas species intentionales (ut iam monui) & tamen illas recipit propter similem causam. Itaque dum assero: *cæteris paribus* præter eorum multiplicationem non volo dicere, quod propterea deferenda sit sententia reddens rationem, si cætera quomodocunque sint inparia, id est si aliquam difficultatem patiat, quam altera non patitur. Qui enim dicit quod minus est non propterea negat maius, sed tantum abstrahit ab illo.

L. III. Videamus tamen, quænam sint illæ critica. Octo adferuntur. 1. In hac sententia doceri omnem intensiois gradum constare indivisibilibus *pene* innumeris. Verum est, docet absolute tamen dicit esse numerabilia & simpliciter finita. At contraria multorum sententia docet quemlibet gradum constare partibus *omnino* innumeris. Quæ *pene* innumeras tantum superant multitudinem, quantum æternitas superat quodcunque tempus. 2. Aiunt omnia ista indivisibilia esse à se inuicem specie diversa. Et hoc concedimus de specie inadaquatâ ordinatâ ad unicam totalem speciem v. g. caloris constituendam. Huius tamen quantæcumque multiplicationis, per totas Theses ostensa est necessitas. Dico insuper cum hoc qualicumque incommodo cætera quæ admittimus fere coincidere. 3. Pergunt: quemlibet talem gradum ultimo excepto, v. g. primum respectu secundi, secundum respectu tertij &c. habere verè & propriè dictam prioritatem naturæ. Hoc idem docent illi omnes, qui determinationem ad individuum desumunt ab his circumstantijs, quos inter etiam obijcientes sunt; nam (secundum hos) DEVS ideo concurret ad hunc gradum qui iam est secundus, quia primus iam est positus, & quia cæteræ circumstantiæ sunt tales. Ergo primus habet virtuale præsuppositionem fundatam in abaleitate (ut ipsi loquuntur) ergo habet veram & propriè dictam prioritatem. Mend. D. 5. de gener. sect. 2. §. mihi 77. merito miratur eos, qui admissa hac prioritate naturæ gradus tamen tradunt homogeneos. Et Ovied. c. 4. de gener. p. 2. n. 53. ostendit talem graduum subordinationem necessario inferre aliquam dissimilitudinem, quem vide.

L. IV. Quarta difficultas quam obijciunt est: quod doceamus quodlibet indivisibile natura prius esse propriè dictum subiectum posterioris. Hoc nihil differt à secundo, nam (ut ingeniosè quidam R. advertit thes. 58. acroamat. phys.) data hypothefi quod unus gradus sit specie differens & perfectior altero, connaturalius & consequentius videtur, quod unus subiectivè recipiatur in altero. Vbi dictus R. rectè dissolvit ea, quæ contra hanc receptionem ab alijs mota sunt. Eapropter non adduco, quia illic legi possunt. Si quis tamen vellet dicere hos gradus licet dissimiles esse æqualis perfectionis; aut licet inæqualis perfectionis sint tamen immediate non vni sibi inuicem, sed tantum eidem subiecto, non teneretur admittere

vnium esse subiectum alterius. Verum tunc vel non gauderet illo argumento Theologico vel deberet admittere duos gradus caloris in eodem subiecto non magis vniri quàm gradus caloris, cum gradu frigoris, quia etiam hi vniantur eidem subiecto. Vnde consequens est physice loquendo illos non magis constituere vnum ens, quam isti duos.

LV. Quintum quod opponunt, est, quod secundus gradus non possit connaturaliter produci nisi supposito primo. Concedendum etiam hoc est ab ipsis, qui omnimodam determinationem ad indiuiduum circumstantijs & ipsis creaturis ascribunt, docentque dari tam perfectam proportionem rerum omnium singularium, in hoc Vniuerso, vt maior non sit possibilis. Vnde consequens est, secundum gradum habere talem proportionem ad primum, quem de facto præsupponit; vt non posset naturaliter illum non præsupponere, alias perfectior proportio esset: possibilis; talis scilicet, quæ naturaliter dispensari non possit. Vnde conficitur, primum gradum in omni suo statu naturali, debere esse priorem natura, secundo. Sextum, quod duo gradus caloris non possint producere alios duos nisi ipsis adjungatur tertius. Hoc & Homogeneitas concedit, licet eius rei rationem non possit reddere. Septimum, quod tot milliones speciei distinctarum vnium admittendi sint, quod milliones indiuisibilium. Adversarij vel debent non vnire gradus vel debent infinites plures numero distinctas admittere quia plures admittunt. Quoad specificam diversitatem hoc argumentum non differt a secundo. Proinde hic quoque idem respondendum est.

LVI. Octauum erat quod nostra sententia commodè sustineri non possit, quin vel admittatur infinitum actu, vel supponatur sententia alia, quam docere vt probabilem licet non possimus. Sed facile id negatur a nobis. Si dicamus calorem vt octo componi ex centum indiuisibilibus intensiuis (ponamus ita, in re ipsa plura sunt) & tamen quodlibet illorum extensiuè sumptum esse diuisibile in infinitum: infinitum actu non admitto (si tamen Aristotelicum continuum defendi possit sine infinito) & tam parum aliquam veritam sententiam præsuppono quàm parum Arriaga supponit continuum extensiuum componi ex meris indiuisibilibus virtualiter extensis, dum docet continuum intensiuum ex meris indiuisibilibus constare. Et quam parum is qui dicit ani-

mam Equi esse indiuisibilem intensiuè; tenetur etiam admittere illum extensiuè indiuisibilem esse.

LVII. Quod Arriaga numi 75. contra Heterogeneitatem, dum dicit: si ponerentur plures gradus caloris omnino similes in eadem manu fortius sentiendum calorem, quàm si tantum vnus gradus foret. Verum esse sentio: sed inde tantum sequitur ex hac solâ maiore sensatione non probari Heterogeneitatem, sicut neque probatur Homogeneitas. Sed ad summum intensio abstractans ab homogeneitate & Heterogeneitate; nam si essent plures gradus heterogenei etiam Adversarij non negabunt futuram maiorem sensationem, ergo cum hac experientia (quam iam alias distinctionis causa immediatam vocauimus) æquè stat Heterogeneitas, quàm Homogeneitas. Breviter dico: Heterogeneitas etiam huius experientia rationem dare potest, & simul alterius de passio non assimilande (quam mediatam experientiam dico) Homogeneitas licet huius dare possit, non tamen alterius. Ergo illa plurium experientiarum potest dare rationem, quàm ista: Et consequenter est magis Philosophica. Instantia Arriagæ de pluribus guttis vini rubri conjunctis & magis mouentibus sensum tantum probat Homogeneitatem esse similiorem illi experientia, non autem quod melius rationem reddat. Quod non præiudicat alteri sententia, quæ ex alia experientia roboratur. Quod si in solâ similitudine acquiescendum foret, dicendum esset intensiorem fieri per additionem plurium partium subiecti, sicuti fit in dictâ instantia. Quod ipsum, quia negat Arriaga ob alias experientias, idem & nos sine piculo faciemus.

LVIII. Ad quem vsque gradum vel indiuisibile agens possit sibi assimilare passum, experientia defectu determinare non possumus. Quando dictum est duo indiuisibilia posse vnum producere, non asseritue sed exempli causâ dictum est. An quinque an etiam decem requirantur ad primum, nunquam nobis notum est, quia tam remissam intensiorem experiri non possumus. Hoc tamen certum est quod quo magis agens in densitate excutit passum, hoc magis cæteris paribus posse sibi assimilare. Vnde non video quomodo convincendus esset, qui diceret agens aliquando posse passum in densitate & extensione ita excedere, vt illud possit assimilare vsque ad vltimum indiuisibile exclusiue. Neque hac ratione Sphæra actiuitatis in infinitum extenderetur. Licet enim

inter agens & proximum palium esset talis excessus: deinde tamen inter primum palium & secundum non esset, nec aequalis approximatio primi agentis, ut illum secundum palium etiam possit assimilare usque ad dictum indivisibile sicut primum posuit.

LIX. Concessa hae subordinatione graduum, non propterea admittendum est, quod octavus gradus solus possit producere omnes inferiores. Quia ex nullo capite necessarium est ipsi tantam virtutem concedere. Non ex maiore perfectione octavi præ reliquis; nam anima etiam perfectior est visione, quam tamen producere non potest sine concursu speciei. Neque ab experientia: quia cum octavus nunquam applicetur sine alijs, non possumus scire illum aliquando solum producere inferiores sine concursu aliorum. Potius inde probatur adæquatam virtutem octavo soli concedendam non esse, cum non sit necessaria. Concurrit ergo septimus gradus cum octavo ad producendum sextum, quintum, quartum &c. Autem inferiores etiam concurrant partialiter ad superiores v. g. tertius ad quartum & quintum puto cum Oviedo: certo determinari non posse. Si tamen divinare licet, probabile censeo concur-

rere. Quia sicut experimur minores ignes juvare maiorem ad longius extendendam sphaeram actionis, ita mihi probabile est calidum ut sex, si ipsa adjungantur multa calida ut duo, in remotiore parte sphaerae posse producere tertium gradum, quam si abessent illa calida ut duo. Huic tamen ultimæ opinioni plus non tribuo, quam quantum talis congruentia valere possit.

LX. Et hæc de isto entia multiplicandi fundamento nobis occurrunt. Nemo tamen puer nos hoc unum agnoscere. Istud stabilire conati sumus, alia non rejicimus. Scio enim sæpe Philosophos cum in una materia ad entium pluralitatem convicti sunt, eandem deinde extendere ad materiam priori. Similem: licet in hac idem argumentum non reperiant, quod in illa. Ut cum ex cognita distinctione unionis ab animâ rationali & accidentibus Eucharisticis argumentantur ad reliquas formas substantiales. Quas etiam à suâ unionem distinguunt, licet neque à fide, neque experientia convincantur, sicut in illis. Quæ autem & quanta esse debeat huiusmodi similitudo, ut sufficiat ad extorquendam naturæ suam tenacitatem velle ab alijs ostendi, cum hætenus nihil repperim in quo stare possem.

Approbatio Theologica.

Natura indoles non sordide amara est, nec prodigè profusa. Qui a quo parcius de ea sentiunt, parcius eorum genium Physica hæc disputatio non minus subtili ingenio, quam acri, limatoque judicio conscripta merito in liberaliorem sensum laxare poterit, & fortè (si affectum ponant) etiam debebit. Quæ cum in super Fidei, & bonis moribus non aduersetur, jure suo lucem à publico typo accipit, datura alijs, quibus inuestiganda veritatis regula est non voluntas, sed ratio.

Sigismundus Schnuernberger,
Societatis J E S V, SS. Theologiae Professor Ordinarius,
& p. r. Decanus.

Approbatio Philosophica.

Accurata hac de necessitate multiplicandi entia disputatio propositum scopum per varias materias doctè & clare persequitur. Eam proinde, ut intelligenti lectori gratam fore, ita publica luce & prelo dignissimam censeo.

Franciscus Strobl, Societatis J E S V, Philosophiæ Professor Ordinarius & nunc Decanus.

4^o Phys. 63 ⁶